

Купчак М. Я.

к.п.н., старший викладач кафедри права та менеджменту
у сфері цивільного захисту,
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності

ПРИЧИНИ ВИНИКНЕННЯ ПРАВОВОГО НІГІЛІЗМУ В УКРАЇНІ ТА ЗАХОДИ ЩОДО ЙОГО ПОДОЛАННЯ

Нігілізм, або ж соціальний нігілізм (від лат. nihil – ніщо), – це невизнання загальноприйнятих цінностей, ідеалів, моральних норм, культури тощо. [1]. Розглядаючи правовий нігілізм, ми його розуміємо як невизнання загальноприйнятих правил поведінки, що встановлюються та санкціонуються державою.

Вивчаючи це негативне, а навіть суспільно небезпечне явище, можна стверджувати про нехтування загальноприйнятими нормами права, моралі, відсутністю правової культури населення. Крім того, правовий нігілізм може проявлятися у викривленому уявленні про цінність права та у зневажливому ставленні до правових норм, традицій і принципів.

Правовий нігілізм в Україні має глибокі історичні, економічні та соціальні корені. Багатотисячолетня правова незабезпеченість суспільства, ігнорування національної самобутності народу – все це сприяло послабленню або, навіть, втраті поваги до законності, необхідності встановлення та дотримання правопорядку [2, с. 67].

Першою і найголовнішою причиною виникнення правового нігілізму в Україні є високий рівень корупції, що зумовлює недовіру громадян до влади. Так, за результатами дослідження Transparency International “Індекс сприйняття корупції” (CPI) за 2017 рік, Україна здобула 30 балів зі 100 можливих і таким чином посіла 130 місце (зі 180 країн). У порівнянні з 2016 роком - це на 1 бал більше, тобто на 1 позицію вище (29 балів, 131 місце зі 176 країн) [3]. Водночас, такий повільний ріст індексу України, фактично падіння динаміки зростання вдвічі порівняно з 2016 роком, пояснюється різними політичними, соціально-економічними, суспільними і правовими обставинами, серед яких можна відмітити й постійні законодавчі ініціативи органів державної влади.

Тому, другою причиною, що породжує правовий нігілізм ми вважаємо прийняття законотворчими органами влади великої кількості нормативно-правових актів різної юридичної сили, їх неузгодженість між собою, що сприяє утворенню не тільки правових колізій, але й правових прогалів.

Іншою причиною правового нігілізму є відсутність практичних механізмів застосування норм права. Тобто, є закон, а нема підзаконної бази практичного його застосування, а також фінансового підґрунтя для його втілення на практиці.

Проблеми фінансового характеру гальмують процес упровадження норм права, створення відповідних інституцій, які б у повній мірі забезпечували правотворчу, правоохоронну та правозахисну функції, що є причиною виникнення різних соціальних конфліктів у суспільстві.

Не менш важливою причиною виникнення правового нігілізму є правова неосвіченість, неграмотність населення, низький рівень правової культури, що в свою чергу приводить до неусвідомленого нехтування нормами моралі та порушення загальноприйнятих правил поведінки.

Узагальнюючи вищесказане, можна окреслити причини виникнення правового нігілізму:

– високий рівень корупції і, як результат, абсолютна недовіра громадян до влади;

– нестабільність та швидкоплинність нормативно-правових актів, видання таких, що взаємовиключають один одного, містять прогалини, інколи вступають у суперечність з раніше прийнятими правовими актами, створюючи тим самим правові колізії;

– відсутність необхідного правового досвіду, навичок, грамотності, системи правової освіти і просто необізнаність населення з правовими нормами;

– занепад моралі, загальнолюдських цінностей, відсутність необхідної правової культури;

– правова незахищеність особи, що підриває віру в закон, справедливість, у здатність держави забезпечити правопорядок, стабільність, запобігання злочинним посяганням [4].

Таким чином, основними заходами подолання правового нігілізму є: по-перше, заходи політичного, правового та соціально-економічного характеру, які безпосередньо пов'язані з подоланням факторів, які перешкоджають розвитку правової держави та громадянського суспільства; по-друге, заходи освітньо-культурного характеру, а саме забезпечення необхідного рівня юридичної грамотності населення, шляхом створення відповідних умов навчання через засоби масової інформації, інформаційно-телекомунікаційні технології, правничі школи, безкоштовні правові консультації, різноманітні культурно-просвітницькі заходи загальнодержавного масштабу із залученням широких верств населення.

Список літератури

1. Шитий С., Бондаренко А. Причини правового нігілізму та шляхи його подолання в Україні // *Підприємництво, господарство і право*. № 2/2017. С. 236.
2. Ушаков О.М. Стан правового порядку в сучасному українському суспільстві та етапи його формування // *Держава і право*. Вип. 24. К., 2004. С. 66–71.
3. Індекс корупції CPI-2017. URL: <https://ti-ukraine.org/research/indeks-koruptsiyi-cpi-2017/> (дата звернення: 19.06.2018).

4. Шишко В. В., Купчак М. Я., Саміло А. В. Подолання правового нігілізму: пріоритетні напрями політики держави // *Зб. II-го Всеукраїнського круглого столу «Державотворення та правотворення в контексті євроінтеграції»*. Львів, ЛДУ ВС. 09.12.2016р. С. 245–247.